

MILIARDY ZŁOTYCH WYRZUCANE W BŁOTO PRZEZ LUKI W ZAMÓWIENIACH PUBLICZNYCH

Za miliard złotych można co roku zbudować stadion, dwa szpitale lub 50 nowoczesnych szkół. Tymczasem ogromne sumy wyciekają na skutek korupcji oraz innych nadużyć i zaniedbań w zamówieniach publicznych. Tracimy na tym wszyscy, płacąc słono za gorszej jakości usługi publiczne. Z nieprawidłowościami w zamówieniach zmagają się także międzynarodowe instytucje, krajowe służby oraz organizacje pozarządowe. Jedną z nich jest Fundacja im. Stefana Batorego, która zorganizowała dziś konferencję „W stronę przejrzystych zamówień publicznych”. Wraz z [ekspertami](#) [1] przedyskutowano na niej [ww. problemy](#) i zaprezentowano nowatorskie narzędzia służące ich ograniczeniu - [Barometr Ryzyka Nadużyć w Zamówieniach Publicznych](#) [2] i [„Pakt Uczciwości”](#) [3].

Zamówienia publiczne – sytuacja na polskim rynku

Szacuje się, że wartość polskiego rynku zamówień publicznych wynosi rocznie ok. 150 miliardów złotych. Oznacza to, że różne instytucje publiczne powierzają prywatnym wykonawcom od 6 do 10% PKB w zamian za dostarczenie produktów zaspokajających potrzeby obywateli. Dla porównania na ochronę zdrowia wydawane jest około 4,5% PKB. Co ważne z punktu widzenia każdego z nas, zamówienia publiczne dotyczą w szczególności realizacji zadań samorządów – ich udział w rynku stanowi ok. 45%. Zlecane są więc przede wszystkim inwestycje, z których na co dzień realnie korzystamy, m. in.: budowy szkół, dróg, ścieżek rowerowych czy usługi darmowego dostępu do internetu w miejscach publicznych.

Jednym z głównych problemów na rynku zamówień publicznych w Polsce jest fakt, że mamy u nas do czynienia z najwyższym w Europie odsetkiem zamówień, w których składana jest tylko jedna ważna oferta. Tymczasem, jak pokazują [szacunki](#) [4], wystarczą już tylko dwie oferty w przetargu żeby zmniejszyć ceny usług, dostaw, czy robót nawet o 10%. Inną problematyczną kwestią jest kumulowanie się zamówień na początku i na końcu roku. To wtedy obserwuje się pośpieszne przeprowadzanie przetargów, pobieżną ocenę ofert oraz skracanie terminów ich składania. Należy też zwrócić uwagę, że istnieją kategorie instytucji zlecających szczególnie narażone na ryzyko nadużyć. Są to przede wszystkim spółki skarbu państwa i spółki komunalne. Szczególnej kontroli wymagają zamówienia na usługi i dostawy (choć znacznie więcej wydaje się na roboty budowlane), które są mniej konkurencyjne i bardziej narażone na nieprawidłowości.

W stronę przejrzystych zamówień publicznych

W interesie obywateli jest ściślejsza kontrola nad zamówieniami publicznymi, aby stawały się bardziej przejrzyste i odporne na nadużycia. W ich monitorowanie coraz częściej angażują się organizacje pozarządowe, przedstawiciele mediów i bezpośredni uczestnicy tego rynku. Swoimi działaniami zachęcają szeroką opinię publiczną do aktywnego przeciwdziałania nieprawidłowościom. Jedną z nich jest Fundacja im. Stefana Batorego, która wspólnie z Komisją Europejską, Transparency International, Ministerstwem Rozwoju i PKP Polskimi Liniami Kolejowymi SA, zaangażowała się w pilotaż tzw. „Paktu Uczciwości” zmierzającego do podnoszenia standardów zamówień oraz przygotowała Barometr Ryzyka Nadużyć w Zamówieniach Publicznych - wyjątkowe narzędzie umożliwiające każdej stronie ograniczenie tego ryzyka.

„Zamówienia publiczne powinny podlegać większemu nadzorowi. Kontrola prowadzona przez organizacje międzynarodowe i krajowe, takie jak Komisja Europejska, Najwyższa Izba Kontroli lub Urząd Zamówień Publicznych, nie jest wystarczająca. Ważne jest zaangażowanie obywateli i mediów, zwłaszcza w samorządach, gdzie nadużycia związane z zamówieniami publicznymi są natychmiast odczuwalne. Jak wynika z Barometru, ryzyko nieprawidłowości dla polskiego rynku zamówień jest przeciętne, ale to ogromny obszar, którego wartość jest liczona w setkach miliardów złotych. Jest w nim wiele sfer wrażliwych, jak zlecenia spółek komunalnych, czy zamówienia na usługi szkoleniowe, gdzie prawdopodobieństwo nadużyć jest bardzo wysokie. Dezorganizacja, złe, często zmieniające się przepisy prawa i brak przejrzystości, powodują obniżoną konkurencyjność, która bardzo często jest skutkiem nieuczciwych praktyk. Nawet małe ale powtarzające się uchybienia powodują, że w sumie, jako podatnicy, tracimy miliardy złotych. Liczymy, że Barometr zainspiruje obywateli do uważniejszego przyglądania się na co wydawane są ich pieniądze, na przykład w gminach.”, mówi dr Grzegorz Makowski, dyrektor Programu Odpowiedzialne Państwo w Fundacji im. Stefana Batorego, w ramach którego zrealizowano Barometr i „Pakt Uczciwości”.

[1] Lista gości i szczegółowy program konferencji: <http://bit.ly/wstroneprzejrzystychzamowienpublicznych>

[2] **Barometr Ryzyka Nadużyć w Zamówieniach Publicznych** - pierwsze tego typu, ogólnodostępne, darmowe narzędzie internetowe w Polsce. Umożliwia każdemu, a przede wszystkim stronom przetargu, monitorowanie rynku zamówień publicznych i ich analizowanie pod kątem ryzyka wystąpienia nieprawidłowości. Łatwo można w nim wyszukać i zbadać konkretne zamówienie (zarówno na poziomie gminy, jak i kraju). Wysokość ryzyka nadużyć w Barometrze zależy od wartości dziewięciu zmiennych ściśle związanych z prawidłowym funkcjonowaniem zamówień publicznych: trybu zamówienia, szczegółowości (długości) opisu przedmiotu zamówienia, opisu (długości) kryteriów kwalifikowalności, liczby wymaganych poświadczeń i certyfikatów, wysokości wadium, wagi kryteriów pozacenowych, czasu od ogłoszenia do zamknięcia naboru ofert, czasu od zamknięcia naboru ofert do podjęcia decyzji o wyborze wykonawcy, sytuacji gdy w postępowaniu występuje tylko jeden oferent. Z Barometru można skorzystać na stronie: www.barometrzyka.pl

[3] **Pakty Uczciwości** - to międzynarodowy, pilotażowy projekt zainicjowany przez Transparency International i finansowany przez Komisję Europejską. Pakt to specjalna umowa między zamawiającym (tym kto organizuje przetarg), wykonawcą (tym kto dostarcza usługę) i partnerem społecznym (tym kto ma monitorować zamówienie). Ma ona gwarantować, że żaden z uczestników przetargu, poprzez nielegalne czy nieetyczne praktyki nie przyczyni się do ograniczenia konkurencyjności, wystąpienia nadużyć, czy innych działań, które mogłyby zaszkodzić interesowi publicznemu. Paktem w Polsce została objęta inwestycja PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. „Prace na linii kolejowej nr 1 na odcinku Częstochowa-Zawiercie” o szacunkowej wartości 501,7 mln złotych. W pilotaż oprócz Fundacji im. Stefana Batorego (która doprowadziła do podpisania Paktu, a obecnie monitoruje jego realizację) i PKP - PLK S.A., zaangażowane jest także Ministerstwo Rozwoju, które zgłosiło Polskę do tego projektu. [Więcej o paktach uczciwości](#)

[4] **„Skala i charakter ryzyka nadużyć na rodzimym rynku zamówień publicznych - Mapa zagrożeń i węzłowe problemy”** - analiza Grzegorza Makowskiego dostępna [tutaj](#)

KONTAKT:

dr Grzegorz Makowski, dyrektor Programu Odpowiedzialne Państwo, Fundacja im. Stefana Batorego, kom: 793 451 184 , e-mail: gmakowski@batory.org.pl

Wspieraj z nami demokrację w Polsce! Przekaż 1% Fundacji im. Stefana Batorego. W PIT wpisz nr KRS: 0000101194. Więcej na: www.1procent.batory.org.pl

Fundacja im. Stefana Batorego jest organizacją pożytku publicznego, zarejestrowaną w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem 0000101194.

